

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה מז.

מסורת הש"ס

בַּתִּנִּי נֶאֱרַבְנָה פִּרְקָם. כִּשְׁנֵה הָעוֹלָם
מִפְּרֶסֶת בְּגִמ' [יִתְ]. שְׁאֵמֶר הַיּוֹלֵד יֵחַד לֵ
לֵיָם: **גַּב' אֵילִימָה** חָא מְנוּחָה דִּקְיִימָא. הַשֵּׁ
הַרְפִּסְתָּי. מִקְרוֹת: דַּעְדּו עֵלָה. שַׁעֲבֹר
לִזְרוּע בְּמַרְחָשׁוֹ הִבָּא: דַּחַד דִּינָא.
פַּעַם אַחַת: קִרִּי. כְּגוֹן צֶדֶק אֵל
שִׁדְפוֹן: (א) יִדּוּנִיּוֹת לִשְׁעֶבֶר. קוֹדֶם
שִׁמְרֵהָ דִּהִינּוּ פִּסְחָא שֶׁל אֲשַׁמְקֵד:
יִדּוּנִיּוֹת לִהֲבָא. בְּפִסְחָא אַחֲרָא זְרִיעַתָּה:
יִדּוֹן לִשְׁעֶבֶר. צִיּוֹרִ"כ שֶׁל אֲשַׁמְקֵד
נִגְזֹר עֲלָיו: **לִהֲבָא**. צִיּוֹרִ"כ שַׁעֲבֹר
עֲבָשׂוּ בְּקִרְבּוֹ. וְכֵן לִשְׁוֹן מִשְׁנֵה בְּמִסְכַּת
דִּרְסִים (דָּף ס.) קוֹנֵם יֵין שְׁאֵינִי מוֹעֵם
לְרִשְׁתָּהּ אֲרָבִיב בְּרִיךְ אֱלֹהֵינוּ

תורה אור השלם ומשום דקרי להווא אשתקד שעצר

1. הִצִּיר יְחִיד לָבָם הַמִּבֵּין
אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם:
תְּהִלִּים לַג' טו
2. וַתִּפְקְדֵנוּ לְבָקָרִים
לְרָגְעִים תִּתְּנֵנָה:
אִיֹּב ז' יח
3. וַיְהִי דְבָרִי אֵלֶּה אֲשֶׁר
הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יי קְרָבִים
אֶל יי אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם
וְלַיְלָה לַעֲשׂוֹת מִשְׁפָּט
עֲבָדוֹ וּמִשְׁפַּט עֲמוֹ
יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם יוֹמוֹ:
מַלְכִּים א ח נט

הגהות הב"ח

(ח) גמ' ממדנא שחא
 אמר: (ט) שב עבדו והדר
 וספספ: (י) רש"י ד"ה
 קרי וכו' שדפון או אונס
 ע"ש אדם בנזון חילולת
 הסד"י: (יז) ד"ה לנפ"ח
 להנא הסד"י ואח"כ מה"ד
 ומרזח רבא ש"מ ממ
 דמי מיעמדנא שחא
 אמתני' קאי קודם
 ויפספס: (פ) ד"ה לבידע
 וכו' ויפספס למרוע לקודם
 שניה הסד"י: (ק) ד"ה קדים
 וכו' להתקלקל הסד"י
 ואח"כ מה"ד וכו' קמני וכו'
 אגזר דין קתני דידידון
 משמע חתלת דין וגזר
 דין הוא סוף דין קסד"י:
 (י) תוס' ד"ה כמאן וכו'
 וברכת השנים ועוד אד"ר
 (יב) יהודה: (יג) בא"ד מלנין
 אקריי ומספספא. י"ב פ'
 לזדיה הכל: (יד) בא"ד שאל
 יתלו. י"ז פ' יסוי:

מוסף רש"י

מֶלֶךְ וְצָבֹוּר. כְּהִקְבִּיָּם
 כִּן אֹחֹס (עֲלִיד ה.), מֶלֶךְ
 נִכְנָס תַּחֲלוֹל. לְפָנֵי מֶשֶׁט
 (נֶוֹי בֶּבֶל), מֶשֶׁט
 עֲבָדוֹ. שְׁמֹה הָיוּ (שֶׁשֶׁ)
 מִקְמֵי דִלְפִּישׁ הָיוּ
 אָף. שֶׁל הִקְבִּיָּם מִמֵּי
 פֶּשֶׁי צִבּוֹר, שֶׁמֶל שֶׁמֶל
 וְשֹׁלֹס יִפְרַע מִן הַמֶּלֶךְ כֹּל
 סוֹרֶחֶת מִמֵּי הָיוּ (שֶׁשֶׁ),
 כִּמְאֹן מִצְלִיץ. רֹפֵא חוֹלֵי
 עִמּוֹ שֶׁרֶחֶל (דִּרְדֵּס סֶס),
 וּבִמְהָ בִשּׁוּפֵר. וְשׁוֹפֵרֹת,
 שְׁמֵלָה פֶּתַחֲסֵם כִּתְּרוֹ
 לְפָנֵי (סִדּוֹר וְיִי טִי קֶס
 בְּסֵם תּוֹסַפְתָּא).

מִתְנִי' בִּלְרֵצָה פְּרָקִים. בִּשְׁנֵה הָעוֹלָם יִדְוֹן ט' : כִּנְי מְרוֹן.
מִפְּרֵשׁ בְּמִ' וְיָ[ח]. **שֶׁאֲחֹמֶר הַיּוֹלֵךְ יֵחַד לִבֵּס וּגו'.** בְּמִ' שֶׁסֵּן מִפְּרֵשׁ
לֵה : **בְּמ' אֵילִימָא אֶה סְבֹאֵה דְּקִימָא.** הַשְׁמָא בְּמִחוּבֵר וּמוֹכֵנָה לְקָדוֹר :
הִרְפֵּקָמִי. מִקְרֹתוֹ : דַּעֲדוּ עֵלֶה. שֶׁעֲבָרָו עֵלֶיה : דְּמוֹדֵרֵעָא. שְׁמַעֲד
בְּמִרְחֻשׁוֹן הָבֹא : דַּחַד דִּינֵא.

מתני' בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה^א בעצרת על פירות האילן^ב "בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר יהיוצור יחד לבם המבין אל כל מעשיהם^ג ויבחר נידונין על המים: **גמ'** הי תבואה אילימא הא תבואה דקיימא כל הני הרפתקי דעדו עליה אימת איתרון אלא תבואה דמזודרעא למימרא דחד דינא מתדנא והתניא תבואה שאירע בה^ד קרי או אונס קודם הפסח נידונית לשעבר לאחר הפסח נידונית להבא אדם שאירע בו קרי או אונס קודם יו"כ נידון לשעבר לאחר יו"כ נידון להבא אמר רבא ש"מ תרי דיני מתדנא^ה אמר אבוי הלכך כי חזי אינש דמצלח זרעא אפלא ליקדים וליזרע אחרפא דעד דממזי למזדייניה קדים סליק מני מתני' לא ר"מ ולא ר' יהודה ולא ר' יוסי ולא ר' נתן דתניא^ו הכל נידונים בר"ה וגזר דין שלהם נחתם ביו"כ דכרי ר"מ ר' יהודה אומר הכל נידונין בר"ה וגזר דין שלהם נחתם כל אחד ואחד בזמנו בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן כחג נידונין על המים ואדם נידון בר"ה וגזר דין שלו נחתם ביו"כ ר' יוסי אומר אדם נידון בכל יום שנאמר^ז ותפקדנו לבקרים רבי נתן אומר אדם נידון בכל שעה שנא'^ח לרגעים תבחננו וכי תימא לעולם ר' יהודה היא וכי קתני מתנייה אגזר דין אי הכי קשיא אדם אמר רבא ר' תנא דבי ר' ישמעאל הוא דתנא דבי ר' ישמעאל בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן כחג נידונין על המים ואדם נידון בר"ה וגזר דין שלו נחתם ביו"כ וכי קתני מתני' אתחלת דין אמר רב חסדא מ"ט דר' יוסי כדקאמר טעמיה ותפקדנו לבקרים

אנן הכי קאמרינן מ"ט לא אמר כר' נתן בחנין
עיוני בעלמא היא אלא א"ר חסדא טעמיה
עברו ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו
נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט
מ"ט איבעית אימא לא אורה ארעא למיתב
מקמי דליפוש חרון אף א"ר יוסף ב' כמאן
כמאן כר' יוסי ואיבעית אימא לעולם כרבנן
צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר
ר"ע ב' מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בן
הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח
שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שש
ומן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הביאו

בפסח ע"ל התבואה. צ"ל מי שמטו (בכרות דף יח): ג"י חסד
 שהקניטו אשתו ערב ר"ה משמע דבר"ה שמע שתי רוחות
 שמספרין זו את זו שמטו מאחורי הפגוד של הזורע ברביעה
 ראשונה צד מלקה אותו ושמה בשמים בר"ה היו מזכירים דין הנגזר
 בפסח אי נמי כר' יהודה לאמר
 הכל נידונים בר"ה וגזר דין בפסח
 על התבואה: **שאייר** (בבא קרי.
 מקרא לשון אולי יקרה (ממזג גכ)
 אי נמי לשון קושי כמו אם תלכו עמי
 בקרי (ויקרא טו):

כמאן מצליגין האידאן אקצירי
ואמרייען ברבי יוסף. וא"ת
ולרצבן נמי מי לא מצליגין רפאנו
וצרכת השנים ועוד (א) רבי יהודה
דאמר הכא אדם נידון ברה"י גזר דין
שלו נחת (ב) וי"כ הא אמר' בפ"ק
(דף קד) צויה: הנכנס לבקר החולה
אזומר המקום ירחם עליך ועל חולי
ועמו ישראל ואומר ר"ת דשלח יחלה
ודאי לא מצליגין אלא לר' יוסף אצל
שיתרפא מצליגין אליהם דכולי עלמא
דמתי יחלו גזר מתי יתרפאו לא גזר
ואמר ברבי הנודר מן המבושל (גדריס
דף קמט.) אך דרב יוסף קצירי אקצירי
ממש ממיעי רצב ושהאם מצליגין
אקצירי שיתרפאו (א) ואמרייעי היינו
רצבן שלא יחלו (א) ומה שמתפללין
וצרכת השנים היינו דלקמן בפרקין
(דף ק"ז) שאם פסקו גשמים מועטין
שיויריס המקום צומן ועוד י"ל
דחפלה דרבים שאני גזר דינא
נגקיע דלקמן (שס) והיא דשבת
דרי' יהודה נמי יש לשאב כהא גוונא
דדמיא לרבים דהוא מצליג בדמיה
על כל חולים:

בשופר ש' א"י. צפרק ראוהו
צ"ד (לקמן דף ע"ו).
מנן דרבי יוסי מכשיר אף בשל פרה
אבל קיימא לן כרבי יהודה דמוקעין
בשל חילים כפופים כדפסקין
התם בגמרא (דף ע"ו):
ותוקעים

אנן הכי קאמרינן מ"ט לא אמר כר' נתן בחינה עיוני בעלמא היא פקידה נמי עיוני בעלמא היא אלא א"ר חסדא טעמיה דר' יוסי מהכא³ לעשות משפט עבדו ומושפט עמו ישראל דבר יום ביומו וא"ר חסדא⁴ מלך וצבור מלך נכנס תחלה לדין שנאמר לעשות משפט עבדו⁵ ומושפט עמו ישראל מ"ט איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא אבראי ואיבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף א"ר יוסף⁶ כמאן מצלינן האידינא אקצירי ואמריעי כמאן כר' יוסי ואיבעית אימא לעולם כרבנן וכדר' יצחק דא"ר יצחק⁷ יפה צעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין תניא א"ר יהודה משום ר"ע⁸ מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן ומפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג⁹ אמר הקדוש ברוך הוא נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה¹⁰ ואמרו לפני ראש השנה מלכויות וזכויות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם וזכויות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה וכמה בשופר אמר רבי אבהו¹¹ למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדת יצחק בן אברהם וימעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני¹² (ואמר) רבי יצחק¹³ למה תוקעין כר"ה למה תוקעין רחמנא אמר ר' אלעזר אלא למה מריעין מריעין רחמנא אמר זכרון תרועה יאלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין

עין משפט
נר מצוה

פה א מיי פ"ג מהל' תשובה הל' ג:
ב [טו"ש"ע א"ח סימן תרכס סעיף א]:
פו ג סמג עשין מז טו"ח סי' תקפו:
פז ד סמג שס טו"ח סי' תקפה:

רבינו חננאל

[illegible]